

A kölcsönszerződés felmondással történő megszűnése

I.

Az egyik legmeghatározóbb élményem azzal a tíz évvel kapcsolatban, mialatt az új Polgári Törvénykönyv előkészítésén dolgozhattam, hogy Vékás Lajos milyen magától értetődő módon képes évtizedes evidenciákat megkérdőjelezni – csupán példaként említve az érvénytelenségi jogkövetkezmények rendszerének vagy a kártérítési felelősség alapjainak újragondolását.¹ Az Ünnepeltre is igaznak látszik Leonard Bernstein Beethovenről adott jellemzése, amely szerint Beethoven zsenialitását nem önmagában a zenei meglepetések adják, sokkal inkább az, hogy ahogy haladunk előre a műben, minden meglepetés és újszerűség ellenére a befogadó benyomása a hallgatás – illetve az Ünnepelet esetén: olvasás – közben, hogy az adott mű valójában nem is képzelhető el másképp.²

Az alábbi dolgozat a kölcsönszerződés hitelező által felmondással történő megszüntetésének a joghatásait vizsgálja. A vizsgálat alapja egy evidensnek tűnő kérdés: *hatékony eszköz-e a kölcsönszerződés felmondása* a folyósított kölcsön szerződésben rögzített díjakkal és kamatokkal történő visszafizetésének elérésére. A Ptk. kommentárjában röviden már kitértünk arra a kérdésre, hogy felmondás esetén „[a] szerződés megszűnésének következtében, kérdésessé válhat, hogy felmondást követően irányadóak lehetnek-e még a szerződésnek a késedelmes fizetésre, például a késedelmi kamatra vonatkozó rendelkezései, továbbá, hogy fennállnak-e még a szerződésből fakadó követeléseket biztosító járulékos biztosítékok (zálogjog és kezesség).”³ A jelen dolgozat ezt a problémát járja körül. Az itt vizsgált kérdések egy része nem pusztán a kölcsönszerződésekhez kapcsolódik, hanem ahhoz az általános kérdéshez, hogy a szerződés

* Gárdos Péter, partner, Gárdos Mosonyi Tomori Ügyvédi Iroda; gardos.peter@gmtlegal.hu.

¹ Lásd pl. Vékás L.: Érvénytelen szerződés és jogalap nélküli gazdagodás, in: *Liber Amicorum. Studia E. Weiss dedicata*, Budapest 2002, 289–318, Vékás L.: *Parerga. Dolgozatok az új Polgári Törvénykönyv tervezetéhez*, Budapest 2008, 210–242.

² L. Bernstein: *How a Great Symphony was Written*. (Leonard Bernstein Discusses the First Movement of Beethoven's Eroica, Sony 1999.).

³ Gárdos P. – Gárdos I.: A hitel- és számlaszerződések. in: Vékás L. – Gárdos P. (szerk.): *Kommentár a Polgári Törvénykönyvhöz*, Budapest 2018², 2147.

felmondással történő megszűnése esetén a szerződésben rögzített jogok és kötelezettségek milyen körben élnek tovább. Ennek az általános kérdésnek a vizsgálata azonban a jelen vizsgálódás kereteit meghaladja, a dolgozat ezzel kapcsolatban csupán néhány aspektusra mutat rá.

Szükséges előrebocsátani, hogy a kölcsönszerződés felmondásának hazai szabályozása több mint száz éve lényegében változatlan és az itt vizsgált kérdések sem a jogirodalomban, sem a joggyakorlatban nem jelentek meg. A bírói gyakorlat a főbb kérdésekben a gyakorlati igényeknek megfelelően alkalmazza a felmondás jogkövetkezményeit. Az itt felvetett kérdések nem a helyes bírói gyakorlatot kívánják elbizonytalanítani, csupán ahhoz kívánnak támpontként szolgálni, hogy a helyes eredményt milyen szabályozás tudná egyértelműbben biztosítani.

II.

Az alábbiakban azt vizsgáljuk, hogy felmondás esetén hogyan kell a kölcsönszerződésből eredő tőke-, kamat- és díjtartozásokkal elszámolni. A kérdés megválaszolásához a kiindulópontot a Ptk. 6:213. § (1) bekezdése jelenti. E rendelkezés meghatározza a felmondás alapvető joghatását: a felmondó jognyilatkozat hatályosulásával a szerződés megszűnik. Azaz a felmondás a jövőre nézve szünteti meg a szerződést, így – a Ptk. 6:212. § (2) bekezdése értelmében – a felek további szolgáltatásokkal nem tartoznak, és kötelesek egymással a megszűnés előtt már teljesített *szolgáltatásokkal elszámolni*. Az elszámolás célja az addig teljesített szolgáltatások következtében megbomlott értékegyensúly helyreállítása.

III.

III.1 Kölcsönszerződés alapján az adós köteles a kölcsönkapott összeget meghatározott időpontban visszafizetni (Ptk. 6:383. §). A szerződés megszűnése esetén, a fentebb írtak szerint, megszűnik az adós szerződésen alapuló *visszafizetési kötelezettsége* is. Kérdés tehát, hogy a szerződéses kötelezettségek helyébe lépő elszámolási kötelezettség magában foglalja-e a visszafizetés kötelezettségét. Bérleti szerződés esetén a válasz evidens: mivel a bérleti szerződés megszűnését követően a bérlőnek nincs jogcíme a bérbeadó tulajdonában álló dolog birtoklására, a bérlő köteles a dolog birtokának átruházására. Ennek hiányában a bérbeadó mint tulajdonos birtokperben érvényesítheti igényét. Kölcsönszerződés esetén a válasz nem ennyire evidens, de logikájában és eredményében

egyaránt, mégis, a bérleti szerződéshez hasonló. Kölcsönszerződés esetén a hitelező szolgáltatása abban áll, hogy átmeneti időre lemond pénze tulajdonjogáról; a kölcsön időtartamának lejáratakor megszűnik e szolgáltatás, azaz a hitelező ismét igényt tart a pénzére. A tulajdonszerzés ezen időleges jellegéből következik, hogy a kölcsönszerződés megszűnése esetén a hitelező szolgáltatása, a pénzről való lemondás véget ér, ezért az adóst – a szerződéses kötelezettség megszűnése ellenére, az elszámolás keretében – a tőkeösszeg visszafizetésének kötelezettsége terheli, hiszen elveszítette jogát a pénz megtartására, ezért a tőke visszafizetésének hiányában alaptalanul gazdagodna.

III.2 Nem ilyen kielégítő a válasz, ha azt vizsgáljuk, hogy milyen összegű *kamat* fizetésére köteles az adós.

Egyértelmű, hogy az adós a felmondást követő elszámolás keretében köteles megfizetni a szerződés alapján korábban esedékessé vált kamatokat. Az előbbieket szerint egyértelmű az is, hogy a felmondás hatályosulásával esedékessé válik a tőke visszafizetésére vonatkozó kötelezettség, ezért a teljesítés időpontjáig az adós késedelemben van, erre az időre tehát késedelmi kamatot kell fizetnie. Kérdés azonban, hogy miként kell elszámolni a felmondásig már megszolgált kamatokkal, milyen mértékű késedelmi kamat fizetendő a felmondást követő időszakra, valamint, hogy a szerződésben rögzített kamatperiódus változatlanul irányadó-e. E kérdésekre nem adható egyértelmű válasz.

A szerződésben rögzített *üzleti kamat* alkalmazása mellett szól, hogy a felek konszenzusa erre irányult. Kétségtelen azonban, hogy ha például a szerződés alapján a kamat havonta fizetendő és a felmondásra a hónap közepén került sor, a szerződés a félhavi kamat számítására nem tartalmaz rendelkezést. Noha indokolt lenne, hogy a felmondásig már megszolgált kamatok elszámolására a szerződés alapján kerüljön sor, a felmondás jogkövetkezményéből inkább az következik, hogy az elszámolásra a szerződés megszűnése okán a Ptk. diszpozitív szabályai alapján kell, hogy sor kerüljön.

Az üzleti életben a kölcsönszerződések szinte kivétel nélkül meghatározzák, hogy az adós késedelem esetén *milyen mértékű késedelmi kamat* fizetésére köteles. Az így meghatározott mérték – jellemzően – magasabb, mint az a késedelmi kamat, amelyre a hitelező a Ptk. diszpozitív szabálya alapján jogosult lenne.⁴ A szerződés megszűnésének szükségszerű következménye azonban, hogy a szerződés rendelkezései a továbbiakban joghatást nem váltanak ki. Ebből következően a felmondást követően az adós kamatfizetésre vonatkozó kötelezettségét nem a szerződés, hanem a Ptk. szabályai rendezik. A ké-

⁴Ptk. 6:48. §.

sedelemben eséstől tehát a felmondásig esedékes kamatokat a szerződés, ezen túlmenően a tőke teljes visszafizetéséig a Ptk. szabályai alapján kell a kamatot számítani.

A Ptk. 6:48. §-ából az következik, hogy az adós a késedelembe esés időpontjától a szerződésben rögzített kamaton felül a késedelemmel érintett naptári félév első napján érvényes jegybanki alapkamat egyharmadával megegyező késedelmi kamatot köteles fizetni. Ebből az következik, hogy a szerződés a felmondását követően is meghatározza a késedelmi kamat mértékét, az azonban nem a szerződésben rögzített késedelmikamat-mérték, hanem az ügyleti kamatnak az alapkamat egyharmadával növelt mértéke. A kamatperiódussal kapcsolatban nem látszik olyan szabály, amely a szerződésben rögzített kamatperiódus továbbalkalmazását lehetővé tenné. Annak helyébe ezért a Ptk.-ban diszpozitív szabályként rögzített féléves kamatperiódus lép.

Ez a megoldás – bár dogmatikailag helytálló – *több szempontból is problematikus*. Egyrészt figyelmen kívül látszik hagyni a felek késedelmikamat-számításra vonatkozó szándékát, amely szerint a késedelmi kamat a késedelem teljes időszakára a szerződésben rögzítettek szerint számítandó. Másrészt a hitelező számára üzleti szempontból is hátrányos, hiszen a szerződés a Ptk. diszpozitív szabályánál kedvezőbb kamatot rögzített, így a hitelező kamatvesztéséget szenved el. Ráadásul semmilyen jogpolitikai vagy gazdasági érveléssel nem támasztható alá, hogy adott esetben a hitelező a szerződés felmondása esetén alacsonyabb kamatra lesz jogosult, mint a felmondást megelőzően.

III.3 Hasonló elvek szerint rendezendőek a díjak is. A hitelező a felmondás előtt már esedékessé vált díjakra a felmondás ellenére jogosult az elszámolás körében. Nem adható ugyanakkor egyértelmű válasz arra a kérdésre, hogy a felmondásig esedékessé nem vált díjakkal milyen elvek szerint kell elszámolni, valamint, hogy a felmondást követően keletkezhetsé-e újabb díjfizetési kötelezettség. Mivel a szerződés díjra vonatkozó rendelkezése már nem alkalmazandó, kérdés, hogy jogosult-e egyáltalán, és ha igen, milyen összegű díjra jogosult a hitelező. E körben a Ptk. nem ad eligazítást.

A díj mértékére vonatkozó kérdés eldöntéséhez analógiaként felhívhatóak azok az ítéletek, amelyek az 1959-es Ptk. alapján vizsgálták, hogy az érvénytelen szerződés hatályossá nyilvánítása esetén az ellenszolgáltatás nélkül maradt szolgáltatás ellenértéke milyen elvek szerint határozható meg.⁵ A probléma mindkét esetben hasonló: a szerződés rögzítette az elszámolás szabályait,

⁵ Ld. részletesen Gárdos P.: A kölcsönszerződés érvénytelenségének jogkövetkezménye, *Jogtudományi Közöny*, 2014/11. 504–514.

azonban a szerződés e rendelkezése érvénytelen, illetve már nincs hatályban, így nem adható dogmatikailag teljesen helyes válasz arra a kérdésre, hogy a feleknek a szerződésben rögzítettek szerint vagy más elvek alapján kell-e elszámolniuk.

E kérdést a hatályossá nyilvánítás körében a bíróságok is vizsgálták, azonban a közzétett esetekből egyértelmű válasz nem olvasható ki. Több döntés hivatkozik arra, hogy „a szerződés hatályossá nyilvánítása nem eredményezhet olyan helyzetet, mint amilyen a szerződés érvényessé nyilvánítása esetén keletkezne”⁶, a bíróság által megítélendő ellenszolgáltatás „hasznot nem tartalmaz”⁷. Más ítéletek azt hangsúlyozzák, hogy az elszámolás során a bíróságnak „[a] szolgáltatás értékegyensúlyát csak akkor kell vizsgálnia, ha az érvénytelenségi ok a szolgáltatások értékegyensúlyának hiányára visszavezethető”⁸, elismerve, hogy ezáltal a szolgáltatást nyújtó fél profitra tehet szert.⁹ Ebből az álláspontból az következne, hogy a *már megszolgált díjakat az adós a megszünt kölcsönszerződés alapján köteles megfizetni*. Ez az értelmezés, amely az elszámolás tartalmának meghatározása szempontjából úgy tekint a megszünt szerződésre, mintha az még mindig hatályban lenne, nincs összhangban a Ptk. felmondásra vonatkozó rendelkezésével. Ellentétesnek tűnik továbbá ez a megoldás a jogalkotói törekvéssel is, amely – az érvénytelen szerződés hatályossá nyilvánítása jogintézményének megszüntetésével – az ellentmondásos, tisztázatlan helyzetek felszámolására irányult. Ha a fenti megoldást elvetjük, akkor nem látszik, hogy az elszámolásra milyen elvek mentén kerülhetne sor.

III.4 Végül kérdés, hogy miként érinti a felmondás a kölcsönszerződésből fakadó követeléseket biztosító zálogjogot. A kérdésfeltevés meglepőnek tűnhet, hiszen a zálogjognak – minden más biztosítékhoz hasonlóan – éppen az a célja, hogy biztosítékot nyújtson a hitelező számára az adós nemteljesítése esetére. Ha arra a következtetésre jutnánk, hogy felmondás esetén a zálogjogból nem kereshet a hitelező kielégítést, azzal a zálogjog intézményének célját kérdőjeleznénk meg.

A kérdés eltérően válaszolandó meg járulékos és önálló zálogjog esetén. Itt most csupán a tipikus járulékos zálogjoggal foglalkozunk, amely „valamely követelés (a biztosított követelés) biztosítékaul szolgál, ezért fennállása és tartalma igazodik a biztosított követeléshez.”¹⁰ A járulékoságból fakadóan a zálog-

⁶ BH 2008.144.

⁷ BDT 2009.2020.

⁸ BH 2013.241.

⁹ BDT 2014.3111., BDT 2010.2352.

¹⁰ Gárdos I.: *A zálogjog*, in: Vékás L. – Gárdos P. (szerk.): *Kommentár a Polgári Törvénykönyvhöz*, Budapest 2018², 1114.

jog megszűnik, ha a zálogjoggal biztosított követelés megszűnik.¹¹ Ha a zálogjog szorosan értelmezve, a kölcsönszerződésből fakadó követeléseket biztosítja, akkor a zálogjogosult a kölcsönszerződés alapján fennálló tartozás és járu-lékai megfizetésére vonatkozó követelését elégítheti ki a zálogtárgyból. A kölcsönszerződés felmondása esetén – ahogy arra fent rámutattunk – az adós fizetési kötelezettsége már nem a kölcsönszerződés alapján áll fenn, hanem a felmondás következtében keletkező elszámolási kötelezettségből fakad. Szigorú értelmezés szerint ez azzal a felek által kétségtelenül nem várt jogkövetkezménnyel járhat, hogy a kölcsönszerződésből fakadó követeléseket biztosító zálogjog, a biztosított követelés megszűnésére tekintettel, megszűnt, így a felmondás következtében a zálogjog a *hitelezőnek az elszámolás alapján fennálló követelését nem biztosítja*.

III.5 A fenti vizsgálat dogmatikailag arra a meglepő eredményre vezetett, hogy az adós szerződésszegése esetére biztosított felmondási jog gyakorlása esetén a hitelező kedvezőtlen helyzetbe kerül, hiszen a kamatbevétele kisebb lesz, mint amit a szerződésben kikötöttek, bizonytalanná válik, hogy a nyújtott szolgáltatásokért milyen díjra lesz jogosult, és végül elveszti a kölcsön visszafizetésének biztosítékául nyújtott zálogjogát. A fenti vizsgálat csupán a kölcsönszerződések esetén tipikusan felmerülő kérdésekre tért ki, és nem vizsgálta, hogy a szerződésben rögzített egyéb jogok és kötelezettségek (kötbér, titoktartás stb.) a felmondást követően mennyiben maradnak érvényesíthetőek.

Az alábbiakban azt vizsgáljuk, hogy e kedvezőtlen hatásokat hogyan kerüli el a nemzetközi gyakorlat, valamint, hogy elkerülhetőek-e ezek a Ptk. hatálya alá tartozó szerződések esetén.

IV.

IV.1 A nemzetközi finanszírozási gyakorlatban széles körben használt, a *Loan Market Association* által kidolgozott szerződésminták a szerződésszegéshez (*event of default*), a hitelező választása szerint, négy jogkövetkezményt fűznek: a fennálló tartozás lejárttá válik (*acceleration*), megszűnik a finanszírozó további folyósításra vonatkozó kötelezettsége, illetve a finanszírozó a további hitelnyújtást felfüggesztheti, végül az adott körülmény az adós további kölcsönszerződéseiben is szerződésszegésnek minősülhet az ún. *cross-default* szabály alap-

¹¹ Ptk. 5:142. § (1) bek. d) pont.

ján.¹² Ez a megoldás tehát nem érinti a szerződés hatályát; a szerződés felmondása helyett előrehozza az adós tartozásának az esedékességét. Az *acceleration* legfőbb joghatása, hogy a *kölcsön járulékokkal együtt azonnal esedékessé válik*.¹³

Ez a szabály tehát a szerződésben meghatározott esetekben lehetővé teszi, hogy a *hitelező a jogviszony felszámolása nélkül előrehozza a tartozás esedékességét* és ily módon kötelezze az adóst a szerződésben vállalt tartozás szerződés szerinti feltételeknek megfelelő teljesítésére. E megoldás alapján tehát, a Ptk. szerinti elszámolási kötelezettség helyett, az adós a szerződés szerint köteles kamat, díj és költség fizetésére; e tartozást a szerződés biztosítékai változatlanul biztosítják.

Az említett LMA-minták alapján a hazai szerződéses gyakorlatban is megjelent a fizetési kötelezettségek előrehozatala, változatos megoldásokkal találkozhatunk azonban a tekintetben, hogy ezt a jogot a felmondás keretében vagy a felmondási jog mellett tartalmazzák a szerződések.

IV.2 Úgy tűnik tehát, hogy az előrehozott esedékesség kiszámíthatóbb, a felek szándékaival inkább összhangban álló, és a hitelező számára kedvezőbb eredményre vezet, mint a Ptk. főszabálya. Ha elfogadjuk, hogy „[a] diszpozitív normákat a törvény a tipikus élethelyzeteket szem előtt tartva, a felek érdekeinek kölcsönös és kiegyensúlyozott figyelembevételével alkotja meg” és „a diszpozitív szabályok legfőbb funkciója a szerződéssel együtt járó kockázatok igazságos elosztása a felek között”¹⁴, akkor úgy tűnik, hogy a Ptk. *diszpozitív szabálya e körben elhibázott*, hiszen figyelmen kívül hagyja a felek szerződési akaratát, és a hitelezőre nézve méltánytalan eredményre vezet. A Ptk.-nak azt kellene rögzítenie a felmondás helyett vagy a mellett, hogy a jelenleg felmondási okként szabályozott körülmények felmerülése esetén a hitelező jogosult az adós tartozását egy összegben azonnal esedékessé tenni, azaz e körülmények csupán a hitelező további folyósítási kötelezettségét és az adósnak a pénz időleges használatára vonatkozó jogát szüntetik meg. A kölcsön visszafizetésére és az egyéb fizetési kötelezettségekre továbbra is a szerződés szabályai maradnának irányadóak.

---

¹² Ld. pl. M. Campbell (ed.): *Syndicated Lending*, London 2013⁶, 422.; S. Wright: *The Handbook of International Loan Documentation*, London 2014², 222; P. Wood: *Law and Practice of International Finance*, London 2008, 133.

¹³ 22.13. pont.

¹⁴ Vékás L.: *Szerződési jog általános rész*, Budapest 2016, 44.

IV.3 Indokolt megvizsgálni, hogy a felek a szerződési szabadsággal élve *ki tudják-e küszöbölni a Ptk. szabályozási hiányosságait*, vagy tartalmaz olyan elemet a Ptk. szabályozása, amely jogszabály-módosítást indokol.

A feleknek a felmondás jogkövetkezményeinek rendezése körében két problémát kell leküzdeniük: a zálogjog megszűnését és a szerződésben rögzített kamatok és díjak helyére lépő, Ptk. szerinti kamatok és díjak kérdését.

Ugyan a Ptk. zálogjogi szabályai kógensek, ez nem érinti azt, hogy a felek a biztosított követelést szabadon meghatározhatják. A Ptk. 5:97. §-a e körben maximális rugalmasságot biztosított a feleknek. Nincs ezért akadálya annak, hogy a felek úgy rendelkezzenek, hogy a zálogjog a kölcsönszerződés alapján fizetendő tőkén, kamaton és díjakon felül a kölcsönszerződés felmondása esetén fennálló elszámolási kötelezettség alapján *az adóst terhelő fizetési kötelezettség teljesítését is biztosítja*. Nehéz olyan ügyletet elképzelni, ahol a felek kizárólag a kölcsönszerződésből fakadó kötelezettség teljesítését kívánják zálogjoggal biztosítani, de az elszámolási kötelezettség teljesítését nem. Éppen ellenkezőleg, azt lehet feltételezni, hogy a közfelfogás egységesnek tekinti a teljes időszakot, úgy tekinti, hogy a felmondás után is ugyanazt a követelést érvényesíti. Minderre tekintettel, *indokolt lehet a Ptk. zálogjogi szabályai körében rögzíteni*, hogy az eredeti követelést biztosító zálogjog a szerződés felmondásánál fogva keletkező követelést is biztosítja.

Nehezebbnek tűnik *a kamatok és a díjak* kezelése. A szerződés megszűnése ugyanis elkerülhetetlenül vonja maga után az abból fakadó fizetési kötelezettségek megszűnését is. Hiába rögzíti a szerződés a tőke, a kamat, a díjak és általában a felek közötti elszámolás szabályait, e rendelkezések a felmondás hatályosulását követően nem váltanak ki joghatást. Ezt a problémát – külföldi hatásra – a hazai gyakorlat ún. *survival clause*-okkal, azaz olyan kikötésekkel kívánja kezelni, amelyek – a felek szándékai szerint – túlélik a szerződés megszűnését. Ha elismernénk, hogy a szerződési szabadság biztosítja a felek számára, hogy a szerződés megszűnésének joghatásait a Ptk.-tól eltérően rendezék, azzal elismernénk a felek azon jogát, hogy a szerződés egyes rendelkezései a felmondás ellenére se szűnjenek meg. Ezt azonban a Ptk. szabályozási logikája nem teszi lehetővé. Ahogy arra az Ünnepelet több tanulmányában rámutatott, „[a] jogintézményeket meghatározó normáktól [...] a felek nem térhetnek el”¹⁵. Noha a jogirodalom korábban nem vizsgálta, nehéz meggyőző érvet találni azzal szemben, hogy a Ptk.-nak az a rendelkezése, amely szerint a felmondás a szerződés megszűnését eredményezi, ilyen definitív rendelkezésnek tekinthető. Szabályozási oldalról megfontolandó lehet ezért annak elismerése,

¹⁵ Vékás L.: *Szerződési jog általános rész*, Budapest 2016, 44. Ld. továbbá Vékás L.: A diszpozitív szabályozás elve és az elv kérdőjelei a gyakorlatban, *Magyar Jog*, 2018/7–8., 385–391.

hogy a szerződés felmondása a főszolgáltatáshoz kapcsolódó járulékos jogok és kötelezettségek (pl. tág értelemben vett biztosítékok, felelősségi és szavatossági szabályok, vitarendezésre vonatkozó rendelkezések) megszűnését ne eredményezze, ezek a főszolgáltatásra vonatkozó kötelezettség megszűnése ellenére változatlan tartalommal kötelezik és jogosítják a feleket.

A fenti problémákat azonban *elkerülhetik a felek*, ha a szerződési szabadsággal élve, a szerződésben a felmondási jog mellett vagy helyett lehetővé teszik, hogy a szerződésben meghatározott esetekben a hitelező jogosult legyen egy összegben követelni az adóstól a fennálló tartozást. Ebben az esetben a hitelező biztos lehet abban, hogy hozzájut ahhoz az összeghez, amelyhez a szerződés teljesítése esetén hozzájutott volna, így elkerülheti, hogy a hitel folyósításához általa felvett hitel teljesítése számára veszteséget okozzon. A megoldás azt is biztosítja, hogy a hitelező a kikötött biztosítékkal élhessen.

V.

A Ptk.-nak a kölcsönszerződés felmondására vonatkozó szabályai két szempontból is nehezen alkalmazhatóak: kétséges, hogy a kölcsönszerződésből fakadó követeléseket biztosító zálogjog az adósnak a felmondással keletkező fizetési kötelezettségét is biztosítja-e, és az is kérdéses, hogy a hitelezőt felmondás esetén megilleti-e a kölcsönszerződésben rögzített kamat és díj. Míg a zálogjogi probléma körültekintően megfogalmazott zálogszerződéssel orvosolható lehet, úgy tűnik, hogy a kamat és díj rendezését pusztán a szerződési szabadság elve nem biztosítja. E problémák azonban hatékonyan kezelhetőek, ha a szerződés biztosítja a hitelező számára azt a lehetőséget, hogy az adós tartozásának esedékességét a szerződésben meghatározott esetekben előrehozza. Megfontolandó lehet ugyanakkor a Ptk. módosítása is. Egyrészt a kölcsönszerződés szabályai körében rögzíthetné a jogalkotó, hogy a jelenleg felmondási okként szabályozott körülmények felmerülése esetén a hitelező jogosult az adós tartozását egy összegben azonnal esedékké tenni. Másrészt általános jelleggel, a kölcsönszerződés szabályain túl is célszerű lehet annak rögzítése, hogy a felmondás csupán a főszolgáltatás megszűnését eredményezze, a főszolgáltatáshoz kapcsolódó jogok és kötelezettségek érintetlenül hagyása mellett. Harmadrészt, a zálogjog szabályait célszerű lenne kiegészíteni egy olyan rendelkezéssel, amely szerint a zálogjog biztosítja a felmondás következtében a biztosított követelés helyébe lépő elszámolásból fakadó követeléseket is.